

vónir til figgjargila iskoymtið frá føroyskari síðu.

Við landsstýrisskiftið 18. januar 1989 fyrið ta eingin endalig loysn.

Mest møguligt á húsagang

Landsstýrisskiftið økti ikki møguleikan fyri at finna loysn, nú tóktist knappliga kostnaðurin av skyldum landsstýrisins av Heygdrangi litlan áhuga hava.

Finnbogi Isaksen legði seg í bráðskundi eftir einum sera virknum húsagangspolitikki.

Loftingin skuldi avtakast, veðhaldini steðgast, studningurin minkast og vinnan standa á egnum føti. Nordafar, Skála og mangt annað skuldi undir hamaran ongantið ov skjótt. Viðv. Skála, hóast skyldur landskassans júst tá vóru uppá tað hægsta.

Teir yvirvurðaðu tó styrkina í veðhaldsgrunninum — sum vit høvdu lagt 5-600 milliónir í — meðan Pauli E. og Jógvan S. frá 1981-84 játtaðu heilt niður í 5 mill. kr. árliga í hendan grunn, hóast teir høvdu hongt okkum uppá milliárd í farmaskipaveðhaldum. Ein skriggjandi andsøgn til, at teir hildu banknum tórvá hundraðir av skattafrium milliónum til at standa ímóti tapi við.

Bragðligi húsagangspolitikkurin saman við 180 mill. eyka í fiskivinnustuðli færdi til eina ovurhonds peningnýtslu í 1989, sum ongantið fyrr — einar 3400-3500 milliónir krónur hóast figgjarglógín var 3100 milliónir.

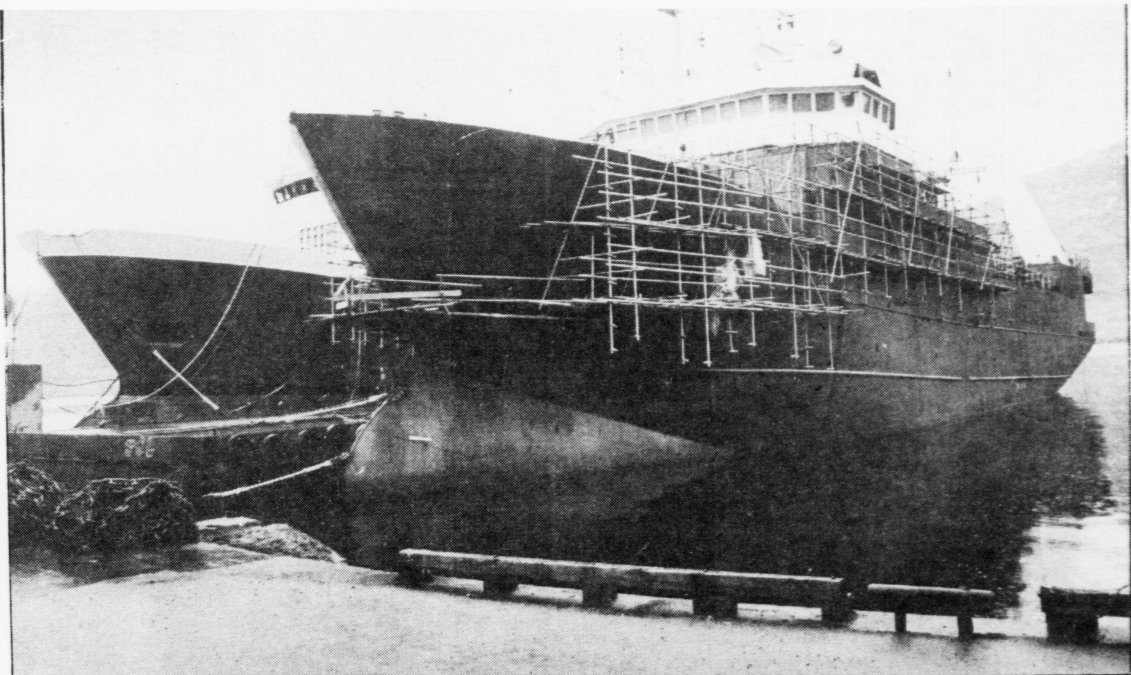
Neyðareggið til avtøku av «privatkommunismuni» bleiv við buldur og brak millum Fólkaflokk og Tjóðveldisflokk 3 milliónir í minkadari kreppulansheimild.

Tá Elif Samuelsen talar um brennivargar, kann eg einaferð enn minna á, at eini hús, sum áralangt bit og slit hava reist, kunnu brenna eftir einari nátt.

Ti vælkonsolideraða landskassa, vit høvdu gøtt við hundraðtals millióna yvirskoti hvørt á árunum 1985-88 aftan á 80 millióna hallið í 1984, lótu teir hundraðir av óneyðugum milliónum rulla úr í 1989, í staðin fyri at strekkja hesar við at gera avtalur um at fasthalda upprunaligar gjaldætlánir fyri landskassa veðhildin lán.

Sáttmáli við New Zealand

Í juni 1989 og desember 1989 kunnast menn samgonguna um sera nágreinligt upplegg við Joint Venture avtalu við fiskivinnufyrirtekur í New Zealandi. Fyrirtekur, sum

kundu útvega Heygdrangi heilt upp í 9000 tons av dýrmettum fiskasløgum, sum hoki, høggu-slokki, Orange Roughy, longu o.o. umframt fria veiðu eftir summum pelagiskum fiskasløgum. Kvotur til virði av 40 milliónum krónum fyri 25 oyru/kg.

Kvotur koreanar og russar hava havt, og sum norðmenn fara við, eru føroyingar ikki til reiðar.

Tó at nú skuldi verið lag á manni hjá landsstýrinum at gjørt skipið liðugt — eginpeningurin var nevnliga útafturgoldin av Skála, tá teir onki skip kundu lata — so ónir landsstýrið ikki umsókjaraftur, ja, figgjarnendin timir ikki at viðgera umsóknina. (Kanska tí Sv. Á. Ellefsen ikki fekk henda kjans).

Tvørturimóti boðar lögmaður í út- og sjónvarpi frá, at landsstýrið ikki rører skipið við eldton, men vil sleppa sær av við tað líka mikið hvussu stórt tapið gerst.

Er tað sonevnd figgjarskandala fyri undanfarna landsstýri, ein vil framprovokera?

Mørk týkjast ikki vera fyri hvussu nógv Osmund Justinussen skal «premierast» fyri órvitisskapin í Namibia, ella fyri hvussu nógv «menningarhjálpi» ein kann veita til út av lagi «óprofessionella» Senegalprojekt Birgirs, Olafs og Andriassar, har vit hava mist tiggjutals milliónir áðrenn start.

Hvat er so kostnaðurin?

Sambært váttan frá klassanum hevur Heygdrangur kostað 70 mill. kr. sum hann liggur, tó at

byggilánið er trekt upp á 80 milliónir. Fekst nakað fyri «kontanaraskipanina», t.d. 40% ella 4 mill. kr., sostatt 66 mill. kr. Leggja vit so rentur av byggiláni afturat (einar 15-20 milliónir sum er sera høgt) og trygging og vaktarhald einar 2-3 milliónir, koma vit ikki upp á 90 mill. kr.

Men eitt «tjekk» visir, at útleigg landskassans pr. idag til Heygarang, um 35,6 mill. kr. og efturi at gjalda av byggiláni eru 60 mill. kr., ialt 95,6 mill. kr., og tá er bert partur av byggilánum komið Heygdrangi til góða.

Heldur ikki eru tær 24 milliónirnar í veðhalds útleiggum fyri prioritetur í sjálvari skipasmíðjuni komnar Heygdrangi til góðar hóast tær vóru skrivaðar upp á hann. Tær koma hinvegin nýggju árunum av skipasmíðjuni til góða sum eftirgeving, sjálfv um tær kundu verið lagaligt lán, sum landsstýrið veitti.

Skræðlið skuldi kanska vera størst møguligt?

Sagt verður at útleiggin fyri Ocean Castle eru 142 mill. kr., og so seint sum í kvöld sigur SvF, at landskassin missir 50 milliónir við liðuggerðingini av Ocean Castle. Hetta er sjálvsagt burturvíð, tí endalig virðismeting av skipinum fyriliggur, og hon er altíð kostprísur fyri nýbyggt skip. Hon er um 100 mill. kr.

Byggilánið hjá Ocean Castle var — tá skipasmíðjan fór í líkvidation — trekt til 89 mill. kr. og varð tá bygt fyri 62,5 mill. kr., so hallið er í mesta lagi 26 mill. kr.

Tá ein altíð eigur at «dupluttjekkja», fara vit

inn ein annan veg og siga, at saldo in á gjaldstovuni veruliga er 142 mill. kr., men so eru 16 milliónir av prioritetsfiggingini settar sum trygd fyri Skibskreditfondsfíggjngini, altsó ein dupluttfigging, nú eru vit á 126 mill. kr. Tað, sum farið er í onnur skip, er torført at skilja frá, men taka vit bert eftirfylgjandi bygginummarið, sum er ein rækjubátur settur í gerð uttan tilsegn og kjølstrukur og bygdur fyri 8 mill. kr. (við rentum 10 mill. kr. idag) eru vit á 116 og rivuliga eru 10 aðrar farnar í onnur hol áðrenn komið var til liðuggerð av Ocean Castle, so nú eru vit á 106, sum er prísurin á Hvitanesi fyri tveimum árum síðani og sambæriligt við prísirnar á Fame og Ango, sum lógu um 100 mill. kr. fyri tveimum árum síðani.

Hvar er so peningurin?

Vesturskin gav hall 6 mill. kr., og eru hesar idag vaksnar til 9 milliónir fyri Skála. Teim var boðin akkord uppá 3 mill. kr., men tverri lyftu teir henni ikki.

Norðstjørnan rindaði ikki eina krónu av teim seinastu 9,8 milliónum, umbyggingin kostaði, hesar eru væl 15 idag.

Hvitanes gav 6 mill. kr. í halli, men teir menn greiddu akkord uppá 3-4 mill. kr. og er tí idag talan um útreiðslu fyri Skála uppá 3-4 mill. kr.

Hjá Helenu manglaðu 600.000 kr. ella idag 1 millión.

Rækjubáturin áður nevndur 8 mill. kr. ella 10 idag.

Skip, ið umvæld eru, men ikki hava galdið, um-

boða fleiri milliónir.

Við árslok 1987 átti skipasmíðjan útistandandi 38 mill. kr., og bert litil partur av hesum er innkomin í líkvidationsbúgvíð í dag.

Alt hetta er endað hjá Ocean Castle og Heygdrangi áðrenn sáttmála-veðhaldini gjørdust effektiv og landsstýrið kundi seta skipasmíðjuna undir administration. Tá hetta var gjørt komu afturat felagsútreiðslur 20 mill. kr., t.v.s. leigan av skipasmíðjuni at gera sáttmálarar lidnar.

Tað er sostatt møn at siga, at Heygdrangur og Ocean Castle hava kostað landskassanum ávíkavist 130 og 142 mill. kr. (50 mill. í halli).

Í Vági gekst á sama hátt.

Sagt verður, at Sverri Ólason kostaði 50 mill. kr. at byggja meðan landsstýrið mátti lata hann fyri sáttmálaprísinn niðanfyrir 30 mill. kr., men tað eru sjálvsagt hallini av Royndini Friðu, Vestfart og Miðvingi, sum endaðu í Sverra Ólasyni.

Kemur »Hoyringin« til annað úrslit?

Undirritaði hevur idag ikki fulla atgongd til allar upplýsingar um hesi mál og má tí byggja á minni mitt, skjøl, eg havi avrit av frá mini landsstýrisskifti og sliki, ið kann útleiðast við eitt sindur av tankavirksemi og útrokning. Men tað skal vera lög, um ikki ein hoyring kemur til áleið sama úrslit.

Vóni at mær sum partur í sakini verður loyvt at skifta orð við rætta viðkomandi um uppsættingina av hesum útrokningum.

Hvat hava vit lært?

Kortini stendur eftir av teimum royndum, við enn einaferð hava gjørt, at vit eru ikki nóg dugnalig at leggja okkara skipasmíð til rættis.

Hvørt broytt reglurnar um eginpeningsásetan ella ein sáttmálastovnur, sum er uppi í sum ráðgevi og eftirlit frá fyrst til síðst kunnu bota um hetta, faa vit at siggja um nokur ár.

Men so mikið er greitt, at økjandi studningur til einstøk projekt, sum politikarar — upp undir val — reypaðu sær av at hava útvegað øll tey árinu stuðulsláningu vuku úr 5% upp í 30% og toll- og farmagjaldsendurgjaldið vaks úr ongun upp í 21% av byggikostnaðinum, er ikki leiðin í dag.

Skúling í tilrættislegging, upplæring í «Management», effektivisering av amboðum og rationalisering av arbeisgongd, felags innkeyp og útleigging av special uppgávum til serlig undirleverandorfeløg hevði loyst seg betur at «investera» í.

(Haldi meg minnst hava verið við til at skrivað hetta í 1970: Ídnaður í sjevtárunum).

Ti er so harmiligt, at útbygvingarskipanin nú verður sett aftur í tíðina av nýggju figgjarglógini.

Sverri ásanndi fyri 10-12 árum síðani at leggja mátti um, í skipasmíðjuna, og at lukning mátti setast í verk. Tað kostaði dýrt. Men 5-6 ár seinni vunnu teir tað fleirfalt inn aftur í øking av hátekknogiska forleikunum.